

אני צועק לאנשים: "תעמיסו את המקלע עליי"

משה זאגא קיבל את עיטור המופת על שסחב לבדו מקלע כבד תחת אש, בקרבות בירושלים במלחמת ששת הימים

אחרי שעלה עם משפחתו מדרמשק, התגייס משה זאגא לנח"ל כחלק מגרעין של תנועת בני-עקיבא. משום שגויס שבוע לאחר מבצע קדש, תקופה רגועה ושקטה מאוד לצה"ל, העביר את כל שירותו כמ"כ טירונים ולא זכה להשתתף בפעילות מבצעית. כתושב הבירה, הוא שובץ כאיש מילואים בגדוד החי"ד 163 של החטיבה הירושלמית.

"הגעתי למלחמת ששת הימים עם אפס ניסיון קרבי", מספר גאזא, "ופרט לאימונים ולהדרכה בה עסקתי בשירותי הסדיר – לא ידעתי מהי ההרגשה להיות תחת אש או לנהל קרב אמיתי מול אויב". את התחושה הזו חלקו מרבית אנשי הגדוד, כולם תושבי העיר ירושלים או סטודנטים באוניברסיטה העברית, וכך יצאו להילחם מול הירדנים במה שמגדיר זאגא כ"מלחמה על הבית, במלוא מובן המילה".

■ איך הכל התחיל

"תחום האחריות של חטיבת המילואים שלי היה פרודורי ירושלים, ממוצא ועד שער הגיא, כשהמטרה

מי האיש

סמל משה זאגא

קיבל את: עיטור המופת

מת: מלחמת ששת הימים

תפקיד בעת האירוע: מפקד כיתת מקלעים שהגנה על הקו העירוני בירושלים
עיפוק ביום: גמלאי, לשעבר קצין המטה של משרד הפנים והמנהל האזורי באיו"ש

העיקרית היא הגנה על הכביש הראשי. קיבלתי פיקוד על כיתת מקלעים כבדים, וכמה ימים לפני פרוץ המלחמה נקראנו לתפוס מוצבים בקו הקרמי, על הגבעה של מבשרת ומול מוצבי השייח עבדול-עזיז הירדניים.

"ההתלהבות הגדולה שאחזה בנו כששמענו בטרנזיסטורים על תחילת המלחמה נעלמה מהר מאוד, כשהתחלנו לשמוע את שריקות הפגזים הראשונים ולקלוט שמדובר בהפצצה מאסיבית ואדירה. כל ירושלים היתה פרוסה מולנו, וראינו היטב את הפצצות נופלות על העיר. בשעות הראשונות אפילו התחיל מעין טוטו על איפה נופלים הפגזים – באיזו שכונה? באיזה כרם?

"חטיבת השריון 10, בפקודו של אורי בן-ארי, פרצה לכיוון ירושלים כדי להגן על העיר מהאש, ואחד מגדודיה נטרל את הירדנים שירו מהמוצבים שמולנו. נוצר מצב שעוד כאותו הלילה הפך הגדוד שלי למיותר לגמרי בגזרה. החזית הלכה והתרחקה מאיתנו, ועד שעות הבוקר פונינו לאחור להתארגנות מחדש, באזור בית-הספר החקלאי של עין-כרם.

"במשאית בית-הספר, נודע לי שחלק מהמאמץ לכיתור העיר העתיקה, מתוכנן הגדוד לתקוף את אבו-טור, שכונה ירושלמית ליד תחתית הרכבת. פסגת הגבעה של אבו-טור היתה בירינו, ואילו המדרון שלה היה מיושב על ידי ערבים. קו הגבול העירוני עבר ממש באמצע השכונה, וחילק אותה לשני צדדים עוינים. בקטעים מסוימים של הקו העירוני היו מבנים ירדניים וישראליים, לרוב בתים בני 2-3 קומות, שהוצבו זה מול זה כמעין עמדות ירי. משמע – כל כניסה לשטח הערבי דרשה מאיתנו להוריד את העמדה הירדנית שמול נתיב הפריצה.

"קיבלתי את הפינה הצפונית ביותר באבו-טור, והמשימה שלי היתה לתת רתק לפלוגת החי"ד שתפרוץ, ולנטרל את מקור האש הירדני, שהגיע מגג בניין במרחק 50 מטרים ממני. כינינו את העמדה הזו 'עמדת התריסים הצהובים'.

"אל כיתת המקלעים שלי, שכללה עשרה חיילים ושני מקלעי 0.5 מ"מ כבדים, הצטרפה חוליה נוספת עם מא"ג. כששאלתי את הקצין שלי מה מצפה לנו, הוא ענה: 'מי שייכנס ראשון לעמדה ויירה – יישאר בחיים'. הוא סיפר לי שבאותו הבוקר, כשהיה בסיוע עם סמל נוסף באזור, נורה לעברם צרור והם ברחו מיד – פשוט התקפלו לאחור כל עוד נשמתם באפם. עם האינפורמציה הפסימית הזו אני מגיע לשטח".

■ כך ניצלנו

"התחלנו בנסיעה מטה לכיוון העמדה שלי. לא מדובר בבניין או מוצב מסודר, אלא בפינת הרחוב של דרך חברון, ליד מלון הר-ציון כיום. זה היה ממש בקצהו של שדה פתוח עם עצי זית, ואנחנו היינו אמורים להסתתר מאחורי גדר האבנים. מדובר בעמדה מסוכנת מאוד, חשופה לאש מקלעים וקליעים ירושלים, מהר-ציון ומהתצפיות בסביבה.

"כמה דקות אחרי שהתחלנו לנסוע, כשאנחנו עוד ממש בין הבתים שבשכונה, התחילה הפגזה אדירה. הירדנים הכירו כל קטע בירושלים, כל רחוב וכל

סמל משה זאגא מקבל את הצל"ש, שהומר לעיטור המופת. "עד היום אנשים מברכים אותי ברחוב – 'שלום צל"שניק'"

ואחרי שהרמתי את הכלי עם החצובה על גבי, הוריתי לכולם: 'רצו אחריי'. הייתי בחור צעיר, בשיא הכושר הגופני, ולא הרגשתי שזו תהיה בעיה פיזית בשבילי לסחוב את המקלע הכבד.

"ברגע כזה של היסוס, ידעתי שהחבר'ה ימשיכו הלאה במשימתם, אך ורק אם ירגישו תחושת ביטחון. קיוויתי ששאר החיילים ייקחו ממני דוגמה וירצו בעקבותיי, ועד היום אני לא יודע בדיוק מה הניע אותי לעשות זאת. האם זה אינסטינקט רגעי של מפקד? אולי אמונה? כנראה שזה נבע מהירע שלי, שאני פה כדי להגן על הבית שלי. לא כסיסמה ארכאית, אלא באמת – זה היה הרי לב העיר, קילומטר וחצי בלבד מהרחוב בו התגוררתי! אסור היה לי להרשות נסיגה או התמהמהות.

"ואכן, החיילים רצו אחריי אל היער ומיקמו את המקלעים בעמדה. שילחתי לתוך חומת האבן הגדולה צרור מהמקלע, ופרצתי לי חריץ בצורה "וי", ממנו יכולתי להתבונן ולירות על הבניין הירדני שמולי.

הספקתי להוריד את עמדת האויב ממש שניות לפני שחטפנו את פגזי התגובה. חטפתי מנה של רסיסים

משה זאגא. ממעט לספר את הסיפור צילום: יעל יקירביץ

ישירות לפנים, והתפנית לאחור עם מקלען נוסף שנפגע".

■ בתום הקרבות

"פוניתי לבית החולים הדסה עין-כרם ושוחררתי כעבור ארבעה ימים, כשאני סובל מרסיסים רבים בחלל העין ובפנים. חזרתי ליחידה רק לאחר שהמלחמה הסתיימה, בניצחון גדול כמובן, ואז חברתי לגדוד בדרום הר חברון וסייעתי בשמירה על הגבול החדש של ירושלים.

"מעשית, כל תוכנית ההתקפה של הגדוד השתבשה מסיבות אחרות לגמרי. 40 מחיילי החי"ד נפצעו, ורק כעבור שעה וחצי הבניין נכבש. למרות זאת, אני יודע שאני, במשימה שלי, הצלחתי. ב-20 הדקות בהן נלחמתי, הצלחתי לחסל את העמדה שהיתה על הגג. היתה משמעות למעשים שלי, הן בהפגנת מנהיגות ודוגמה אישית, שגרמה לכך ששאר החיילים ירצו אחריי – והן בהתקדמות המבצעית שלנו בשטח.

"כדיעבד, אני דווקא חושב שמה שעשיתי היה לא כל-כך נכון, והיום נראה לי עדיף שכל אחד יעשה בדיוק את מה שמוטל עליו, ולא ינסה לבצע את המשימה בשביל משהו אחר. אני מאמין שרצוני להימנע מלכתחילה ממצב כזה, שבו כוח נאלץ לשנות ברגע האחרון את תוכניותיו, ולדאוג לכך שכל החיילים יעשו את הנדרש מהם גם בתנאי לחץ. בחוכמה לאחר מעשה, יכול להיות שהיום הייתי בכלל מוותר על גילויי האומץ ופשוט צועק על החיילים שעצרו במקומם. אולי זה היה מספיק כדי לגרום להם להמשיך.

"שירותי במילואים בגדוד עד שנת 1979, והמסכתי לשרת בהתנדבות עד גיל 65".

■ כך השתניתי

"עברתי את האירוע הזה בלי שום טראומות, ללא ספקות ועם הידיעה שאני שלם עם מה שעשיתי. היום אני יודע שאני יכול לסמוך על עצמי במצבי חירום, ומרגיש בריא ברוחי ובנפשי. יש אנשים שחווים מלחמה ויוצאים ממנה פגועים, אבל אני נשאיתי בדיוק אותו החבור שהייתי לפניו. זה היה ונגמר. אני עומד חזק עם שתי הרגליים על הקרקע, ישן טוב בלילה, והפציעה היתה סתם 'פיגאסס' בשבילי.

"אני מאמין שאולי בגלל שהמלחמה נגמרה בצורה כל-כך יפה והירואית, זה השכיח במידת מה את הכאב ומנע מהאירוע כולו להפוך לטראגי".

■ העיטור ואני

"אני מרגיש שבמידה מסוימת העיטור הזה מחייב אותי. עד היום ישנם אנשים שמכירים אותי כך ומברכים אותי ברחוב – 'שלום צל"שניק'. למרות הכבוד הגדול, אני מתרחק מההתרברבות הזו וממעט לספר את הסיפור. אני מרגיש שקיבלתי את הבעת ההערכה והתודה הקלאסית ביותר, שמעבר להיותה אישית – יש בה מסר לדורות הבאים".